МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Українсько-Азербайджанський Інститут соціальних наук
і самоврядування ім. Г. А. Алієва

МАУП

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції на базі кафедри українознавства

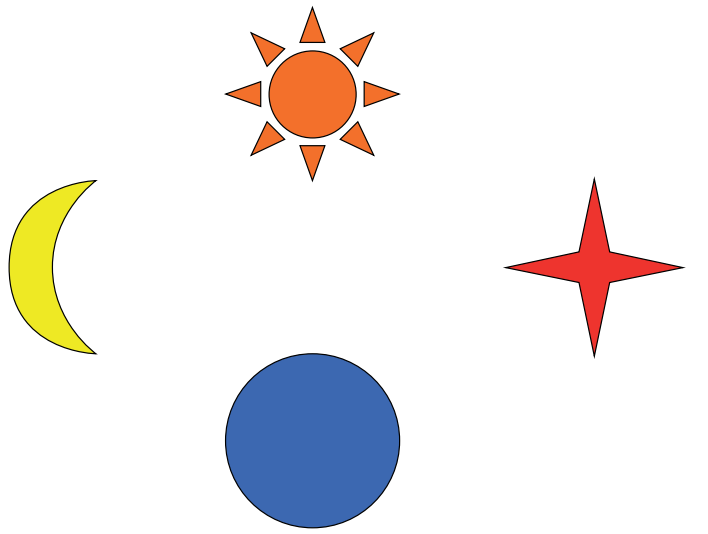

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2012

ББК 87я73
Д-87

Редакційна колегія:

Бідзюра І. П. — директор УАІСНС, д-р політ. наук, проф.;
Шилов Ю. О. — зав. каф. українознавства, академік МКА, канд. іст. наук, проф.;
Соколовська К. М. — заст. зав. каф. українознавства, канд. іст. наук, доц., проф. МКА

Затверджено до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 11 від 25.06.12)

Видання здійснене в рамках проекту "Наукові праці МАУП"

Актуальні проблеми українознавства: [звед. зб. матер. наук.-практ. Д-87 конф.]. — К.: МАУП, 2012. — 286 с.

Розкриваються історичні, теоретичні та методологічні аспекти українознавчої дисципліни не тільки як складової духовності українства, а й як феноменального явища світової цивілізації.

Проаналізовано роль і місце науки українознавства у розбудові демократичного суспільства суверенної європейської держави України.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

ББК 87я73

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2012

ЗМІСТ

І. П. Бідзюра
Вступне слово 6
Ю. О. Шилов
Актуальні проблеми українознавства 8
В. Ф. Баранівський
Українознавство як чинник розвитку політичної культури 19
Микола Дорошко
Проблема соборності українських земель: історична ретроспектива і сучасний стан 23
А. П. Самодрин
Від регіональної політики до регіонального самоврядування: кременчуцький регіон 32
П. В. Пиріг
До питання про становище українського козацтва в другій половині XVII ст. 43
Л. Литвин
Пошук національної самоідентичності українців (на прикладі віршів т. зв. полемічного комплексу 80–90-х років XVI ст.) 47
В. П. Руденко, І. Л. Винар
Прадавні клейноди — сучасні символи Білої Церкви 53
К. М. Соколовська
Формування української еліти засобами українознавчих дисциплін 60
В. В. Утвенко
Виховання національної свідомості та гідності українців на засадах історичного досвіду 64
І. О. Проценко
Трансформація української освітньої ментальності 67
Є. С. Костюк
Діяльність Українського Червоного Хреста у 20–30-х роках XX ст.: соціальний аспект 70
І. Алмаші
Україна в трансрегіональному вимірі політики ЄС 76
Г. А. Гайдукевич
Новая генерация украинцев и государственное двуязычие в Украине 82
О. М. Міхатуліна
Порівняльне правознавство як засіб зближення трудового законодавства України із законодавством Європейського Співтовариства 92
Б. В. Бернадський
“Українське питання” у роки Першої Світової війни (крізь призму політичної поліції) 96
Нгуен Куинь Май
Энергетические региональные структуры безопасности Евразии 111
І. М. Прядко
Стан кустарно-ремісничої промисловості в Україні в період НЕПУ (у 20-х роках XX ст.) 118
О. В. Безручко
Українізація та інтернаціоналізація кіноосвіти у 20–30-х роках XX ст. 124
Артем Папакін
Ставлення української влади до польських військових формувань в Україні у 1917–1918 рр. 133
Н. А. Дорошенко
Історія виникнення спільних підприємств як фактора економічного зростання країни 138
В. А. Гудов
Сприйняття аварії на ЧАЕС світовою спільнотою та майбутнє атомної енергетики 142

К. М. СОКОЛОВСЬКА

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ ЗАСОБАМИ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН

Актуальні проблеми українознавства, с. 60–63

Розвиток і суспільна адаптація сучасної високоосвіченої людини неможлива без якісних знань історії, традицій і звичаїв власного народу та усвідомленого використання їх у професійній діяльності. Саме дисципліна "Українознавство" є головним чинником виховання національної свідомості та гідності нової генерації українців.

Педагогічний колектив кафедри українознавства Міжрегіональної Академії управління персоналом своє покликання вбачає у прищепленні студентам патріотичних почуттів та національних ідеалів, що є невід'ємною складовою формування духовності.

В основу навчально-виховного процесу покладено українську національну ідею, яка втілюється шляхом проведення навчально-виховних заходів з метою формування високої національної свідомості студентів. Саме національна ідея, сформована у процесі життєдіяльності українців, зібрана до скарбниці власної історії, була і залишається стержневою у відродженні нації, її самобутніх традицій, матеріальної і духовної культури. За допомогою українознавчих дисципліни розкриваються сторінки минувшини, черпається творча наснага, вивчається багатий досвід поколінь, пройнятий духом патріотизму.

На прикладах традицій, звичаїв та обрядів, неперевершеної творчості видатних постатей — представників української інтелігенції вивчається етноісторична спадщина, що увійшла до скарбниці культурних надбань вистражданого, але незнищенного українського народу. Особливим ідейним орієнтиром у навчально-виховному процесі є ознайомлення з творчістю письменників, драматургів, поетів і композиторів, які у своїй творчості оспівують мужність і героїзм, відданість національним ідеалам. На прикладах творів І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Костомарова, П. Куліша, М. Павлика, С. Подолинського, О. Вересая, С. Русова, М. Старицького та інших, які плідно працювали на ниві просвітництва, студенти знайомляться з ідейними переконаннями літературних героїв, їх виявами патріотизму і героїзму в скрутну для українців добу.

Ідейним орієнтиром є твори Тараса Шевченка, особливо "І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє".

Своєрідними ідейно-політичними маніфестами залишаються "Книга буття українського народу" М. І. Костомарова та "Закличний лист до української інтелігенції" П. О. Куліша, а також дороговказами є просвітницько-публіцистична праця Левка Лук'яненка "Національна ідея і національна воля" та "З вірою у перемогу українства" Г. Щокіна.

Під час проведення книжково-ілюстративної виставки "Їх імена на пам'ятних скрижалях" студенти познайомилися з творчістю репресованих українських письменників доби "Розстріляного Відродження" — В. Підмогильного, М. Зерова, Г. Косинки, С. Єфремова, М. Скрипника, М. Куліша та інших, наголошуючи на фактах розвінчання тоталітарної системи, яка винесла смертельний вирок національно налаштованій українській інтелігенції. Про сучасний стан українського народу, культури загалом розповідає художньо-документальна трилогія Ю. Шилова "Святині", "Цілитель", "Що Бог дав".

Істотним кроком на шляху патріотичного виховання є залучення студентів до участі у проведенні "круглих столів", "голосних читань", диспутів з проблем українознавства, духовного відродження нації, втілення української мови у студентському середовищі, зустрічей з поетами, українським фольклорним гуртом "Українські самоцвіти", бандуристами-аматорами.

З метою виховання патріотичних почуттів, національної самосвідомості та гідності студенти беруть участь у Всеукраїнських та міжнародних українознавчих олімпіадах, зокрема "Українська мова — наріжний камінь національного буття".

З нагоди вшанування пам'яті Романа Шухевича проведено фотовиставку "Історія нескорених на світлинах", на якій були висвітлені героїчні сторінки УПА, боротьба її вояків за вільну, суверенну Україну.

Студенти є частими гостями музею "Аратта-Україна" (с. Трипілля), де знайомляться з виникненням й основами цивілізації (держава Аратта, її археологічне відображення у Трипільській культурі), музею "Народної архітектури та побуту" (с. Пирогово), музею "Київська фортеця", де відбувається поглиблене знайомство з традиційним побутом українців, їх матеріальною і духовною культурою.

Викладачі кафедри українознавства беруть активну участь у науково-практичних конференціях, наприклад: "Роль та місце слов'янства у діалозі цивілізацій" (МАУП), "Трансформаційні процеси в сучасній українській культурі", "Безпека у XXI столітті: суть, зміст, тенденції і проблеми" (МАУП), "Визнання світовою громадськістю голодомору України як геноциду українського народу" (ІКЕД МАУП), науково-практична конференція "Актуальні проблеми українознавства", "Українознавство в системі освітніх закладів гуманітарного спрямування", "Українознавство: історія, теорія, методологія", в яких взяли участь провідні науковці, молоді вчені та студентська молодь.

Викладачі кафедри українознавства постійно виступають на сторінках журналу "Персонал" (МАУП), "Українознавство" (НДІ українознав-

ства), збірниках наукових праць "Вісник" (КНУКіМ), "Актуальні проблеми культурології" (ДАКККіМ). Викладачі є ініціаторами впровадження у навчальний процес новітніх технологій, що покращує методику проведення занять з українознавчих дисциплін. Науковці кафедри плідно працюють над навчальними посібниками з українознавчих дисциплін. Видано навчальний посібник "Україна в контексті світової цивілізації" (Ю. О. Шилов), низку наукових праць інших співробітників кафедри українознавства, зокрема, "Етногенез українців у контексті виховання нової генерації управлінців", "Українці на теренах Польщі", "Традиційні художні символи вишивки і пісенного фольклору", "Популяризація українського фольклору в музично-пісенній творчості Миколи Лисенка", "Роль творчої спадщини Дмитра Донцова у формуванні національної свідомості українців", "З історії традиційно-побутової культури в Україні", "Практикум з українознавства", "Українська духовна культура у святковій обрядовості" (К. М. Соколовська) "Ритуальні рядження у структурі різдвяно-новорічних свят на Гуцульщині", "Традиції та новації в обрядах гуцулів Карпатського регіону", "Тенденції відродження календарно-побутових обрядів Карпатського регіону (А. А. Гоцалюк). Готується до друку навчальний посібник "Етнологія України" І та ІІ частини (К. М. Соколовська), що стане значним поповненням навчально-методичної бази кафедри. Це сприятиме вихованню у майбутніх управлінців національної гідності, поваги до рідної мови, традицій, національної символіки, закликатиме до патріотичної активності, дбайливого ставлення до невмирущих скарбів духовної і матеріальної культури. Це особливо актуально у наш час, коли український народ розбудовує свою державність, формує майбутнє для прийдешніх поколінь у мирі та злагоді з іншими народами світової спільноти. Такі теми висвітлюються, зокрема, в книгах "Українська національна ідея", "Брама безсмертя", "Трипілля", "Чого ми варті", "Спас: Коледа і Христос", "Про виникнення української мови", "Аратта за "ведою словена" Ю. О. Шилова, у монографії "Українська інтелігенція у розбудові національної культури" К. М. Соколовської.

На кафедрі українознавства діє постійний науково-методичний семінар, на якому викладачі кафедри виступають з розробкою методики викладання українознавчих та історичних дисциплін. Існують також предметно-методичні комісії, що сприяє фаховому зростанню професорсько-викладацького складу. Проводяться консультації для студентів в обсязі існуючих на кафедрі дисциплін як для денної, так і заочної форми навчання. Успішно проходять диспути на засіданнях "круглого столу" з проблем українознавства.

На базі кафедри українознавства діють науково-дослідні гуртки "Аратта" (керівник гуртка професор Ю. О. Шилов), "Оберіг" — (науковий керівник професор К. М. Соколовська) та "Витоки" — (науковий керівник А. А. Гоцалюк). Під час проведення занять на першому місці є виховання національно свідомих

українців — патріотів своєї Вітчизни. Теми занять гуртків досить розмаїті. Практично відтворюються елементи прадавніх обрядових дійств та ритуалів.

Активно залучаються гуртківці до участі в роботі науково-практичних конференцій, надається орієнтаційна допомога у виборі теми наукових доповідей гуртківців.

Щорічно проводяться Всеукраїнські науково-практичні конференції з проблем українознавства, зокрема "Українознавство в системі освітніх закладів гуманітарного спрямування", "Українознавство: історія, теорія, методологія", "Українознавство у вихованні національної свідомості та гідності нової генерації українців", "Україна в контексті світової цивілізації: традиції та сучасність".

Користується успіхом постійно діюча виставка декоративно-ужиткового мистецтва, на якій демонструються речі домашнього ужитку, вишивка, національний одяг, гончарні вироби, різьблення по дереву та кості, плетиво, твори народних художників тощо.

З метою поглиблення науково-освітньої діяльності кафедра українознавства передбачає запровадження нових дисциплін та факультативів для інших інститутів МАУП, відповідно до оновленої концепції кафедри, що сприятиме покращанню знань про українську націю та етнічні спільноти, місця їх локального проживання, побут, світогляд, традиції.

Плекати справжніх патріотів України — найважливіша місія, яку покладає на себе кафедра українознавства у процесі виховання нової генерації управлінців, яких готує Академія для забезпечення професіоналами багатьох галузей народного господарства та державного апарату.